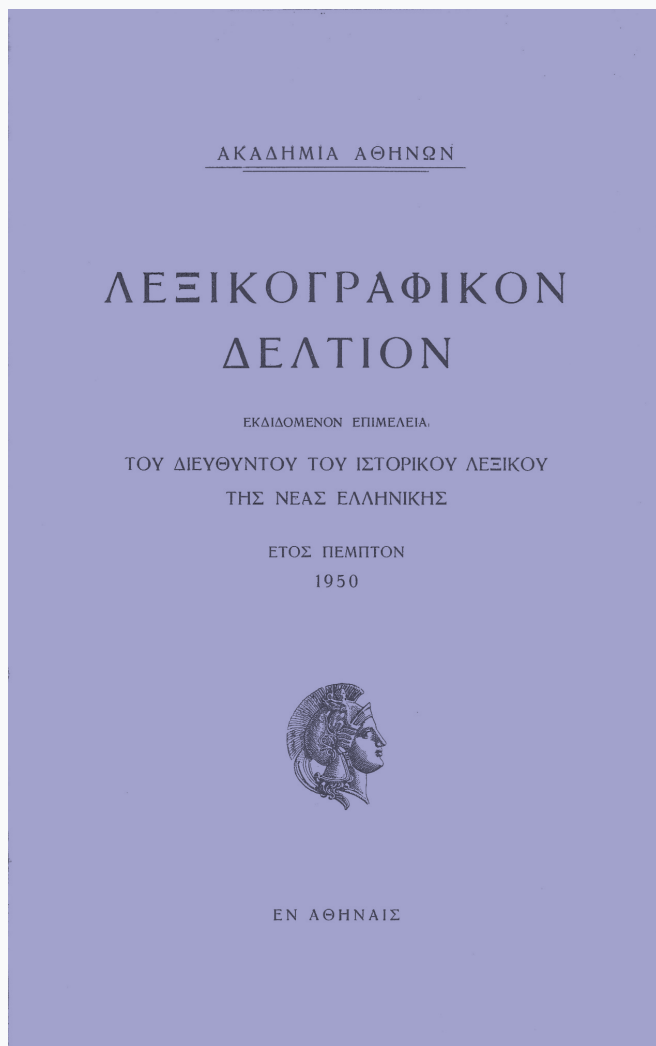

Lexicographic Bulletin

Vol 5 (1950)

Lexicographic Bulletin

Ούσιαστικά ούδέτερα εις -ού

Stavros Manesis

doi: [10.12681/ld.39547](https://doi.org/10.12681/ld.39547)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ
ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΕΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

1950

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<i>A. A. Παπαδοπούλου</i> Φρασεολογικά	Σελ.	3 - 52
<i>B. Φάβη</i> Κριτικά και παλαιογραφικά εις τὸν Ἡσύχιον	»	53 - 122
<i>Στ. Μάνεση</i> Οὐσιαστικά οὐδέτερα εις - οὐ	»	123 - 128
<i>A. A. Παπαδοπούλου</i> Κρίσις ἐτυμολογικοῦ λεξικοῦ Ν. Π.		
Ἄνδριώτη	»	129 - 147
Πίναξ λέξεων	»	148 - 153

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΕΙΣ - ΟΥ

Μελετῶν τὸ Μυκόνιον γλωσσικὸν ἰδίωμα συνήντησα ἐν αὐτῷ ἀφηρημένα τινὰ οὐσιαστικά καὶ δύο συγκεκριμένα γένους οὐδετέρου λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν — τὰς μόνας πτώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἀπαντῶσιν — τοῦ ἐνικοῦ εἰς - ού.

Ὅρμηθεις ἐντεῦθεν ἠρεύνησα ὅσον ἠδυνήθην τὸ Ἄρχεϊον τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ καὶ ἀνεῦρον ἐλάχιστα ἀκόμη ὅμοια ἐξ ἄλλων τόπων. Πιθανὸν βεβαίως νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔτυχε νὰ προσέξουν οἱ συλλογεῖς γλωσσικοῦ ὕλικου ἢ καὶ ἐγὼ νὰ συναντήσω κατὰ τὴν σχετικὴν πρόχειρον ἔρευναν. Τὸ πρᾶγμα νομίζω ὅτι ἀξίζει νὰ τύχη περαιτέρω ἐξετάσεως πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἐκτάσεως αὐτοῦ.

Τὰ οὐσιαστικά ταῦτα δηλοῦντα ρηματικὴν ἐνέργειαν ἢ κατάστασιν δύνανται νὰ χωρισθοῦν εἰς δύο κατηγορίας: Α) τὰ παραγόμενα ἐκ ρίζης Ἑλληνικῆς καὶ Β) τὰ ἐκ τῆς Ἰταλικῆς.

Α) Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς.

Ἐκ τούτων ἀναγράφομεν πρῶτον ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἠκούσαμεν μετὰ τοῦ ἄρθρου καὶ εἶναι ἀναμφισβητήτως οὐδέτερα καὶ δεύτερον ἄλλα, τὰ ὁποῖα τὸ γλωσσικὸν ἡμῶν αἴσθημα ἀντιλαμβάνεται ὡς τοιαῦτα.

1.— *γελασιὸν τό*, ἐκ τοῦ ρ. *γελῶ* ἐξαπατῶ, ἢ ἐξαπάτησις (ἐκ παραμυθίου Μυκόνου): *Τὴν ἄλλη μέρα πὸν ξυπνήσανε οἱ δράκοι τσαὶ βρεθῆκανε μονάχοι, ἦψα καὶ καήκανε γιὰ τὸ γελασιὸν πὸν τῶ γάμανε* (= διὰ τὴν ἀπάτην τὴν ὁποίαν τοὺς ἔκαμαν).

καθισιὸν τό, ἐκ τοῦ ρ. *καθίζω* κάθημαι, κοιν. *καθισιά*, τὸ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ κάθηται τις εἰς τὴν τράπεζαν διὰ νὰ φάγη ἢ πῖη — Ὅσον τὸ *καθισιὸν* τρώει ἕνα βρενιάδι (= σκάφην ὅλην πλήρη φαγητοῦ).

κακοπεσιὸν τό, ἐκ τοῦ ρ. *κακοπέφτω*, κατακλίνομαι ἐπὶ μὴ ἀναπαυτικοῦ μέρους, ἢ μὴ ἀναπαυτικῆ κατάκλισις — *Δὲ μὲ νομάζει τὸ κακοπεσιού, εἶμαι βολισιά, ὅπως νὰ βρεθῶ τσοιμοῦμαι*.

κοιμησιὸν τό, ἐκ τοῦ ρ. *κοιμοῦμαι*, ἢ κατάστασις τοῦ κοιμᾶσθαι, ὁ ὕπνος. Ὁραῖο *κοιμησιὸν κάψ' εὐτό τὸ σπῖτι* (= κοιμᾶται τις εὐχαρίστως ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ).

2.— *ἀβαρεσιού*, κοιν. *ἀβαρεσιά*, ἀντίθετον τοῦ *βαρεσιά*, ὃ κατὰ τὸ ΙΛ ἐν

λ. ἐκ τοῦ βαρῶ, τὸ νὰ μὴ βαρύνεται τις, προθυμία εἰς ἐργασίαν καὶ ἐν γένει ἐνέργειάν τινα — 'Ἰδ' ἀβαρεσιού σου νὰ πααίνης τόσο δρόμο! (Πὼ πὼ νὰ μὴ βαρύνεσαι νά...).

ἀποκοτιού, παρὰ Δουκαγγίω καὶ κοιν. ἀποκοτιά, ὃ ἐκ τοῦ ἀπόκοτος ΙΛ. Κατὰ Δουκ. «ἰταμότης, ἀνθάδεια». Μωρὲ ὄθ' ἀποκοτιού ν' ἀνοιξῆ τὴ βόρτα νὰ μπῆ! (ὦ τί ἀναίδεια...).

ἀφανισιού, ἐκ τοῦ ρ. ἀφανίζω ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ καταστρέφω, ἐξολοθρεύω, τελεία, μεγάλη καταστροφή — *Εὐτὸ τὸ παιδί εἶναι ἀφανισιὸν ὅς τὰ παπούσγια τ' (καταστρέφει ταχέως καὶ πολλὰ ζεύγη ὑποδημάτων).*

βρομεσιού, ἐκ τοῦ ρ. βρομέζω, ρυπαίνω -ομαι, ἢ ρύπανσις. *Δὲν ἐχαῖρεύανε τὰ κουνέλια, μόνι βρομεσιὸν ἦτανε, τσαὶ τὰ ὀδώκαμε (= ἐρρύπαινον πολὺ τὸν πέριξ τῆς οἰκίας χῶρον).*

συνορσιού, ἐκ τοῦ ρ. συνορίζομαι, ὃ ἐκ τοῦ κοιν. συνερίζομαι, λαμβάνων σοβαρῶς ὑπ' ὄψει τοὺς λόγους ἢ τὰς πράξεις τινὸς προσβάλλομαι καὶ ὀργίζομαι ἐναντίον του, τὸ οὖσ. ἢ ἐνέργεια τοῦ συνερίζεσθαι — *Μὴ δίσ' συνορσιού ὅς τὰ λόγια της — δὲ θέλει συνορσιού.*

Εἰς τ' ἀνωτέρω προερχόμενα ἐκ Μυκόνου προστίθεμεν ἐν μόνον ἐκ Δεσφίνης Παρνασσίδος¹.

δραμνιού τό, ἐκ τῆς ρίζης δρα- τοῦ ρ. τρέχω, δρόμος ταχύς — *Ἐκαμ' ἔνα δραμνιού, ὅν τὸν ἐτήραγε, κουρνιαχτὸς πῆγαιν' (ἴν = νὰ = ἄν)². Νὰ πάς τσαὶ νὰ ὀρθῆς οὐλο δραμνιού, ἔφτυσα.*

B) Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς.

κολασιού τό, πρόχειρον φαγητόν, κοιν. κολασιό³ — *Σ τὸ κολασιὸν τρώει μὰ γουβαρωτῆ (= μέγαν κρέθινον ἄρτον παρασκευαζόμενον ὑπὸ τῶν χωρικῶν τῆς νήσου)⁴.*

κ'φρεσιού τό, ἐκ Τήνου⁵ γλύκυσμα, ἐπιδόρπιον — (Βλέπε περαιτέρω περὶ τῆς παραγωγῆς του).

Παρὰ τὰ δύο ταῦτα ἀναμφισβητήτως ἐπίσης οὐδέτερα, σημειοῦμεν τὰ κατωτέρω καθ' ὑπόθεσιν:

¹) Ἐκ συλλογῆς γλωσσικοῦ ὕλικου ὑπὸ Δ. Γεωργακά, χειρόγρ. ΙΛ ἀριθ. 568 σελ. 58.

²) Σημείωσις συλλογέως.

³) Ἐν Μυκόνῳ τὸ σύμπλεγμα τὸ ἐγένετο σ: παπούσγια, σουβάλι κλπ.

⁴) Ἡ λ. ἀναγράφεται ὁμοίως οὐδετέρως ἐν τῷ χειρόγρ. 547β (σελ. 42) τοῦ Δ. Γεωργακά ἐκ Θήρας = κολασιὸν τό. Ὁ Ν. Πεταλάς ἐν Θηραϊκῆς γλωσσολογικῆς ὕλης Τευχ. Α' Ἐρμούπολις 1881, σελ. 81 ἀναγράφει τὸ αὐτὸ κατὰ θηλυκὸν γένος.

⁵) Χειρόγρ. Ι. Βογιατζίδου ἀριθ. 361, σελ. 117.

κοπαρισιού, μεγάλη ἔκπληξις ἐπιφέρουσα ἀπογοήτεισιν μετὰ θλιβερόν ἄγγελμα, π.χ. *Παναγιά, ἰδὲ κοπαρισιὸν ποῦν μου ἴδωκες!* (= Ὡ πόσον μὲ ἀπεγοήτευσες!)

σεσταρισιού, τακτοποιήσις, καλλωπισμός. Ὡ τὸ ποδάρι ἢ κάρσα¹ εἶναι σεσταρισιὸν (= ἢ κάλτσα καλλωπίζει τὸν πόδα).

Ἑρμηνεία

Διὰ τὰς ἐξ Ἰταλικῆς ρίζης λέξεις τὸ πρᾶγμα εἶναι σχετικῶς εὐκολώτερον. Ἦδη ὁ G. Meyer² παρατηρεῖ: «Γραμματικοὶ τινες τύποι ὡς *κολατσοῦ*, *κοπιτσιοῦ*, *λατοῦ*, *πουζοῦ*, *σαβοῦ* ἐξηγοῦνται ἐκ τῆς Λατινικῆς καταλήξεως *-onem* μεταβιβασθείσης διὰ τοῦ Γενουητικοῦ ἰδιώματος, ἔνθα αὕτη παρουσιάζεται ὑπὸ τοὺς τύπους *-on*, *-om*, *-un*, *-um*, δηλαδὴ ἰσχυρόν κλειστὸν ο παρόμοιόν πως πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ου ἀκολουθοῦμενον ὑπὸ ἀσθενοῦς ἐνρίνου. Ἄλλωστε καὶ τινὸν κλειστὸν ο τῆς Ἰταλικῆς μεταβάλλεται συχνὰ εἰς ου ἐν τῇ Νέᾳ Ἑλληνικῇ, ὡς π.χ. . . . *καντοῦν* . . . *μπαστοῦν*, *πιτσοῦν* . . .³.

Οὕτως ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον φωνητικῶς — παραγωγικῶς διὰ τινὰ τῶν ἀνωτέρω, ὡς τὰ *κολασιού*, *κ'φεσιού* προελθόντα ἐκ τῶν *colaziun* < *colazione*, *confeziun* < *confezione*⁴, ὅπερ δι' ἀποβολὴν τοῦ ν καὶ τροπὴν τοῦ τσ εἰς σ, ὡς ἐν Μυκόνῳ, ἐγένετο *κοφесиού* καὶ εἶτα διὰ τὸ βόρειον τοῦ ἰδιώματος *κουφесиού* — *κ'φεσιού*. Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐσχηματίσθησαν ἐκ τοῦ Γενουητικοῦ ἰδιώματος τὰ κάτωθι οὐσιαστικά, τὰ ὅποια ἀνεύρομεν εἰς παλαιὰ κείμενα καὶ λεξικά καὶ ἐπιβεβαιοῦν τὰ ὑπὸ τοῦ Meyer λεγόμενα:

καουτζιόν, **καουσιόν ἦ**, Ἑνετ. *cauzion* < Ἰταλ. *cauzione*, προφύλαξις, ἀσφάλεια⁵.

κυστιόν ἦ, *question*, διένεξις⁶ — πιθανώτατα ἀναγνωστέον *κυστιόν ἦ*.

¹) Τὸ σύμπλεγμα λτσ ἐν Μυκόνῳ ἐγένετο ρσ.

²) Neugr. Studien, IV. 3-4.

³) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὸν παράλληλον σχηματισμὸν εἰς *-one* τῆς Λατινικῆς καταλήξεως *-onem* ἐν τῇ Ρουμανικῇ γλώσσῃ, ὅπως ἐν τῇ λ. *decoratiune* = παράσημον (ἐκ τοῦ Λατιν. *decoratiōnem*). Εἰς τὰ παραδείγματα τὰ ὅποια παραθέτομεν πρόκειται περὶ τῆς Ἰταλ. καταλήξεως (*-zi*) *-one* < Λατιν. (*-ti*) *-onem*.

⁴) Βλ. περαιτέρω ἐν λ. *κολατζιόν*.

⁵) Τὰς λέξεις παρέλαβον ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἀ. Κατσουροῦ Κουρσάροι καὶ Σκλάβοι Σῦρος 1948. Ἐν ἐγγράφῳ ἐκ Μυκόνου τοῦ 1697, σελ. 27 ἀναφέρεται: «καὶ διὰ πῖον καουσιόν τῶν ἄνωθ(εν) ἀπομένει ἐγγύτρα καὶ πλερώτρα ἢ κερὰ Λένη». Ἐπίσης ἐν ἐγγρ. Μυκόνου τοῦ 1707, σελ. 34: «θέλω λάβει καὶ κόπια ἀπὸ τῆ γκαζιλλαρία [=καγκελλαρίαν] διὰ καουτζιο» (γραπτέον *καουτζιόν*).

⁶) Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Β' ἐν Γλώσσῃμα.

κολατζιουν, ἀκαθορίστου γένους. Ὁ Dawkins¹ ἐρμηνεύει διὰ τοῦ refreshments = ἀναψυχή, ὁ δὲ Miller² διὰ τοῦ déjeuner = γεῦμα. Ἀναφέρεται ἐν τῇ φράσει καὶ ἐποῖκεν κολατζιουν, διὰ κουφειζιοῦν τὸ μαργαριτάριν. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς περὶ τὸν τονισμόν ἀταξίας τοῦ χειρογράφου, πιθανῶς ἀναγνωστέον κολατζιοῦν, ὅπερ ἄλλως ὑποδηλοῖ τὸ ἀκολουθοῦν κουφειζιοῦν.

κουμισιού, κομισιού ἤ, παραγγελία, commissione παρὰ Σομαβέρρα — ἢ λ. καὶ παρὰ Βαΐγκελ. Ἐν Μάνη³ ἢ λ. σημαίνει συνήθεια: Ἔχει μία κουμουσοῦ, δὲ δρωῖε ἅμα δὲ βλύνη τὰ χεῖρα του. Μὴ δὸν ἐξετάξης, εἶναι ἢ κουμουσοῦ του, τὸ κάνει καὶ σὲ ξένους ἀκόμα.

κουντεζιουν ἤ, condizione, τάξις κοινωνικῆ ἀνθρώπων. Παρὰ Σομ. Τὴν λ. ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Κ. Χατζηγιάννου⁴.

λατοῦ τό, παρὰ G. Meyer⁵, ἢ Ἑνετ. λ. *laton* . . , Γενουητ. *lattdù*, Ἰταλ. *latone*, ὅπερ κατὰ τὸ Λεξικὸν τῶν Ferrari-Caccia σημαίνει τὸν λευκοσίδηρον. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομαβέρρα, Βαΐγκελ.

ντονατζιού ἤ, *donazione*, δωρεά, ἐξ ἀνεκδότου ἐγγράφου τοῦ 1709 ἐκ Μυκόνου: «Ὅθεν ὁμνύει ὁ ἀνωθεν Ἰωάννης . . . νὰ βασιτάξη τὴν παρὸν ντονατζιού βέβαιη καὶ ἀπαρασάλευτη ἕως τὸν ἅπαντα αἰῶνα».

προβιζιουν ἤ, provision, προμήθεια. Παρὰ Σάθα ἔνθ' ἄνωθ'.

σαστιφασιού, σαστιφατζιού, *satisfazione*, παρὰ Σομαβέρρα — κατὰ μετάθεσιν τοῦ σ ἐκ τοῦ *σατισφασιού*.

Τέλος σημειοῦμεν δύο παραδείγματα συλλεγέμενα ὑπὸ τοῦ Ἰ. Βογιατζίδου⁶ (ἐξ Ἄνω Μεραῦς Μυκόνου) τὰ ἀδιαρισιού καὶ σιμαρισιού. Τὸ πρῶτον ἔχει δημοσιευθῆ ἐν τῷ ΙΑ ὑπὸ λῆμμα *ἀιδαρισιού ἤ*, ἀμάρι. ἐκ τοῦ οὐσ. *αἰδάρισι* Νάξ., ὃ ἐκ τοῦ Ἰταλ. ρ. *aidar*. Νά ἔχω ἀδιαρισιού, τραγουδῶ καλὰ (— τοῦτο γραπτέον: νά ἔχω ἀδιαρῖσιού, τραουδῶ καλὰ).

σιμαρισιού ἤ, ἐκτίμησις ἀγροῦ.

Πῶς ὅμως ἐρμηνευτέα ἢ ρευστότης τοῦ γένους μεταξὺ οὐδειτέρου — θηλυκοῦ; Ἐν τῇ Ἰταλικῇ, ὡς γνωστόν, ἢ κατάλ. -one < Λατιν. -onem εἶναι γένους θηλυκοῦ. Νομίζω ὅμως ὅτι κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς λέξεως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ παρὰ τῶν νησιωτῶν τοῦ Αἰγαίου, εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ γένους τοῦ δανείου

¹) Χρονικὸν Α. Μαχαιρᾶ, Oxford 1932, σελ. 82 σημ. 6.

²) » » Paris 1881, σελ. 418.

³) Χειρόγρ. Δ. Βαγιακάκου ἀριθ. 592, σελ. 196.

⁴) Περὶ τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ ξένων στοιχείων, σελ. 81.

⁵) Χειρόγρ. ἀριθ. 370.

⁶) Neugr. Studien, IV, 43.

ἐπέδρασεν ἢ ἀντίστοιχος ἢ ἄλλη ὑπονοουμένη σχετικὴ Ἑλληνικὴ — ἀφοῦ αἱ ξένοι λέξεις αἱ εἰσαγόμεναι εἰς τινὰ γλῶσσαν δὲν ἔχουν πρόδηλον τοῖς πολλοῖς τὴν κατάληξιν τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸ γένος των, διὸ καὶ προσαρμόζονται πρὸς τὸ τυπικὸν αὐτῆς ἀναλόγως τῆς φαινομενικῆς ὁμοιότητος τῶν καταλήξεων. Οὕτω π. χ. ἢ λ. *colazione-un* εἰσηλθεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπ' ἀμφοτέρους τοὺς τύπους ὡς *κολατσιό* κοιν. καὶ *κολατσιού*, ὡς προείπομεν. Τὸ πρῶτον ὁμοιάζον πρὸς τὰ δευτερόκλιτα οὐδέτερα τῆς ἡμετέρας γλώσσης ἐνεκλιματίσθη κάλλιστα κατὰ γένος καὶ κλίσιν συντελεσασῶν ἴσως εἰς τοῦτο καὶ τῶν συγγενῶν λέξεων *πρωινό*, *μεσημεριανό* τὸ (ἐνν. *φαεῖ*). Τὸ δεύτερον ὁμως ἀφοῦ ἀπώλεσε τὸ τελικὸν ν¹ κατὰ τὸν γενικὸν νόμον τῆς νέας Ἑλληνικῆς — πλην τῆς Κύπρου κλπ. ὅπου τὸ διετήρησε — ἀκολούθως ἐνιαχοῦ μὲν ἐγένετο θηλυκὸν κατὰ τὰ λοιπὰ εἰς -ού, (*μαῖμού*, *καφετζού* κλπ.) ὡς ἐν Θήρᾳ, ἀλλαχοῦ δὲ οὐδέτερον, κατὰ τὰ *φαεῖ*, *γίωμα*, *δεῖπνο*. Ἐνισχυτικὸν τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἶναι καὶ ἢ λ. *μαράντο* τὸ ἐν Μυκόνῳ πρόχειρον ἀπογευματινὸν φαγητόν, προερχομένη ἐκ τῆς Ἰταλικῆς λ. *marenda* θηλ. γένους.

Ὅμοίως οἱ Τήνιοι εἶπον *κ'φρεσιόν*² τὸ κατὰ τὸ συνώνυμον Ἑλληνικὸν *γλυκό*.

Ἐπίσης *λατόν τό*, κατὰ τὸ *μέταλλο*. Οὕτω δύνανται νὰ ἐρμηνευθοῦν τὰ *κεσιτόν ἢ*, κατὰ τὰ *ἐρώτησι*, *φιλονεικία* *κομισιτόν ἢ*, κατὰ τὰ *παραγγελία*, *συνήθεια* *κονιτισιτόν ἢ*, κατὰ τὸ *τάξις* *νιωνατζιτόν ἢ*, κατὰ τὸ *δωρεά* *προβιζιτόν ἢ*, κατὰ τὸ *προμήθεια* *σασιφασιτόν ἢ*, κατὰ τὰ *εὐχαρίστησι*, *ικανοποίησι*.

Ἐπίσης τὰ κατωτέρω μὴ προερχόμενα, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, κατ' εὐθείαν ἐξ Ἑνετο-γενουητικῶν οὐσιαστικῶν, ἀλλ' ἐκ ρημάτων: *ἀδιδαρ'σιτόν ἢ*, κατὰ τὸ βοήθεια *κοπαρισιτόν τό* κατὰ τὸ *καρδιοχτύπι* (ὅπερ ἴσως καὶ θηλ. κατὰ τὸ ἀπογοήτευσι) *σεσταρισιτόν τό*, κατὰ τὸ *στολίδι*—*στιμαρισιτόν ἢ*, κατὰ τὸ *ἐκτίμησι*.

Περὶ τούτων ὁμως γεννᾶται καὶ ζήτημα παραγωγῆς. Οὕτω τὸ ΙΑ παράγει, ὡς προανεφέρομεν, τὴν λ. *αἰδαρισιτόν* ἐκ τοῦ ἐν Νάξῳ λεγομένου *αἰδάρισι*, χωρὶς νὰ ἐρμηνεύη πῶς ἐγένετο τοῦτο. Τὸ πρᾶγμα χρήζει περαιτέρω ἐξετάσεως, ἐκτὸς ἂν δεχθῶμεν ἐνδιαμέσους τύπους *aidarizione -un, *coparizione -un*, *sestarizione -un*, *stimarizione -un*. Πάντως κατ' αὐτὸ ἐσχηματίσθησαν τὰ προαναγραφέντα,

¹) Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὰς εἰς -*ino* λέξεις τῆς Ἰταλικῆς τὰς διὰ τοῦ ἐνδιαμέσου Ἑνετικοῦ -*in* μεταβιβασθείσας ἡμῖν: *violino - violin - βιολίν - βιολί*, - *magazzino - magazzino - μαγαζίν - μαγαζι* κλπ. Ἐν Μυκόνῳ ἐκ τοῦ παραλλήλου Ἑνετ. τύπου *magazen* ἐλέχθη *μαγαζέ τό*. Πρβλ. ἐπίσης *Constantino - Conetantin - Κωνσταντῆς* καὶ οὐχὶ ὡς ὁ Γ. Κατζιδ. λέγει ἐν ΜΝΕ, 2, 609.

²) Πρβλ. ὅσα λέγει ὁ Γ. Κατζιδάκις ἐν ΜΝΕ, 2, 57 κ.ἐξ. Περὶ τῆς μεταβολῆς τοῦ γένους τῶν ὀνομάτων ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ.

δρομηθέντα ἐκ τῶν Ἑνετικῶν ρηματικῶν τύπων *copar* (<Ἰταλ. *copare*) φονεύω διὰ πλήγματος ἐπὶ τοῦ ἀνθένος, ἐκπλήττω τὸν νοῦν τινος, ἐμβροντῶ τινα *sestar* (<Ἰταλ. *sestare*) μετρῶ, διευθετῶ, καλλωπίζω *stimar* (<Ἰταλ. *stimare*) τιμῶ, ἐκτιμῶ ὡς ἐμπειρογνώμων. Ἐκ τούτων καὶ κατὰ τὸ *αἰδάρισι* θὰ πρέπη νὰ νοήσωμεν ἐνδιαμέσως τύπους *κοπάρισι (κατὰ τὸ ἀπογοήτευσί), *σεσάρισι (κατὰ τὸ ταχτοποιήσι), *σιμάρισι (κατὰ τὸ ἐκτίμησι), ἀλλὰ παραμένει πάντοτε ἡ δυσκολία τῆς ἐκ τούτων παραγωγῆς τῶν εἰς -σίου τύπων.

Καὶ νῦν πῶς θὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰ ἐξ Ἑλληνικῆς ρίζης; Ἴσως οὕτω: Εἶπον δηλαδὴ πρῶτον **ἄθρωπος τοῦ ἀβαρεσιού, μεγάλου ἀποκοτιού, παιδιὰ τοῦ ἀφανισιού, κουνέλια τοῦ βρομεσιού, δουλειὰς τοῦ γελασιού, φαεὶ τοῦ καθισιού, ἄθρωπος τοῦ κακοπεσιού, τοῦ συνορσιού, σπίτι καλοῦ κοιμησιού* καὶ ἐντεῦθεν ἐχρησιμοποίησαν κατόπιν τὴν γενικὴν τῆς ἰδιότητος ὡς ὀνομαστικὴν. Συγκεκριμένως, δὲν ἦτο δύσκολον ἐκ τῆς φράσεως **οἱ μπάμμες πὸν ἐγόρασες ἦτανε τοῦ γελασιού* νὰ φησάσωμεν εἰς τὴν δὲ μὲ μέλει γιὰ τὰ λεπτὰ πού ἴδωκα, μὰ γιὰ τὸ γελασιού πὸν μοῦ ἴκαμενε **δὲν εἶναι ἄθρωπος τοῦ συνορσιού* καὶ εἶτα δὲ θέλει *συνορσιού* **αὐτὰ εἶναι παιδιὰ τοῦ ἀφανισιού* ἔς τὰ παπούσα καὶ εἶτα αὐτὰ τὰ παιδιὰ εἶναι ἀφανισιού ἔς τὰ παπούσα **δὲν εἶμαι ἄθρωπος τοῦ κακοπεσιού* καὶ ἔπειτα δὲ μὲ νοιάζει τὸ κακοπεσιού κλπ.¹

Ἡ τοιαύτη ὁμως ἐρμηνεία προϋποθέτει ὀνομαστικὴν εἰς -σιὸ καὶ τοιαύτην πλὴν τοῦ *δροσιό*, ὅπερ ὁμως δὲν προέρχεται ἐκ ρήματος, δὲν εὔρομεν ἐν Μυκόνῳ οὐδ' ἀλλαχοῦ ὡς ἐν τοῖς *γελασιό, καθισιό, συνορσιό, κοιμησιό* (*κοιμεθίος* ἐν Πόντῳ) παρὰ τὰ κοινὰ *γελασιά, καθισιά, συνερισιά, κοιμησιά*. Ἐπίσης *ἀβαρεσιά* (ΙΛ), *ἀποκοτιά* (καὶ μεσν. *Δουκ.*), *ἀφανισιά, ἀφάνισι* (ΙΛ), *βρομισιά*.

Θὰ ἠδύναντο ἐπίσης νὰ ἐρμηνειθοῦν ἐκ τύπων εἰς -σει προελθόντων ἐκ τοῦ ἀπαρεμφάτου κατὰ τὸ *κεράσει*², ἀλλὰ καὶ τοιούτους δὲν συνηγήσαμεν ἐν Μυκόνῳ ὡς ἀλλαχοῦ: π.χ. *κοιμήσει*.

Τέλος τὸ ἐκ Δεσφίνης παράδειγμα *δραμνιού* τὸ ἐρμηνεύομεν κατὰ σύμφυρσιν: **τὸ δραμνιό × ἡ δραμνιούλα* — ὅπερ ἐπίσης λέγεται ἔνθ' ἄνωτ.— συντελεσάσης καὶ τῆς συνωνύμου λέξεως *τρέξιμο ἢ φευγλό*.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΑΝΕΣΗΣ

¹) Πρβλ. τὰς ἀρχαίας ἐπιρρηματικὰς γενικὰς *ἐσπέρας, δειλῆς* γενομένης ὀνομαστικὰς τὸ *ἐσπέρας*, τὸ *δειλί* κατὰ τὸ πρῶτὸ βλ. Γ. Χατζιδ. ΜΝΕ, 2, 59.

²) Βλ. Γ. Κουρμούλη, Κρητικὰ ἀνάλεκτα ἐν Ἑπετηρίδι Ἑταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν τ. Α' σελ. 129:

*Μιά μαντινάδα θὲ νὰ πῶ ἀπάνω ἔς τὸ κεράσι,
νὰ ζήσ' ἢ νύφη κι' ὁ γαμπρός, νὰ ζήση νὰ γεράση.*